

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:		A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikér kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szer- kesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénz- tárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendőek.
Egész evre	4 frt.		
Félévre	2 1/2		
Negyedévre	1 1/2		
		Kéziratokat nem adunk vissza.	

1896
augusztus 15.

A mióta szt. István végrendeletszerű fogadal-
mával Boldogasszonyunknak ajánlotta a magyar kor-
onát, mindig nagy nap a magyarnak augusztus
15-dike, melyet a mult idők áldott emlékeiből táplál-
kozva ma az új ezer év küszöbén a kétes jövőbe
tekintő lélekkel ül meg, köszöntve Nagy-asszonyát,
kire bizza minden reményét, vágyát, kinek mintegy
zálogba adja hazáját, szívet, véré, intézményeit, s
nem szűnik meg magasán lobogtatni a nemzeti köz-
ézés zászlóját, melyre őseink az égi Pátrona képét
festették, s bár gyengült a hit, de azért még sok jó
anya a legjobb Anya iránt való kegyelet érzelmeivel
ringatja csecsemője bőlesőjét, sok özvegy és árva
vegyíti jalkiáltásába a Szűznek szt. nevét, sok esa-
ládi tűzhely melegét táplálja a Mária iránti szeretet.

A történelem lapjait forgatva úgy találjuk, hogy
a magyarok Nagyasszonyának tiszteletében kere-
sendő eddigi létünk bővös életereje, valamint azt is,
hogy valahányszor derült volt a magyar nemzet ege,
egy égi Pátrona iránti égő szerelet lángja okozta
azt, ha inség, éhség, dőghalál pusztított: Mária velünk
volt, ő segített, és a szt. Szűz tiszteletének lankadá-
sával fogyott erőnk, pusztultunk, veszünk: szóval
a Máriakultusszal, melyet földalálunk királyaink
irataiban, szobrokban, festményekben, egyenes arány-
ban állott a boldogság, s az egykor vértől ázott föld
kenyértermő bő talajjává változott. Mária közbenjá-
rása látható nyomokat hagyott hátra nemzetünk tör-
ténésében; ha sirtak, zokogtak az árvák
szívei, hazánk pusztulásán özvegyek
lelkei, a magyar nemzetet a kemény megpróbál-
tatás után is feltámasztotta halottaiból Nagyasszo-
nyunk feléje fordítva kegyes tekintetét s gyöngéd
kezével fölszedé fohászait. Avagy nézzük az úton

széltében, hosszában a rothadó holttetemeket, melye-
ken a tatárok által oda hajszolt farkasok éiődtek;
a leégett tornyokat, pusztult helységeket, mi ugyan-
csak az ők műve vala; nézzük a sáska sereget,
mely az éhezők szájából kivevé az utolsó falat ke-
nyeret. Emlékezzünk meg a 150 évig tartó török
járomról, a gyászos Mohácsról. Ime szt. István sok
fáradtság után kiützte a keresztet hazánk ormára, de
azután hány veszély fenyegeté szt. hitünket; Kupa
a kereszt ellen fordul, a dühös Vatha szt. Gellért
vérebe mártá vétkes kezét; de ekkor is miudig Má-
ria irrá ki az eretnekséget s a hitetlenséget a ma-
gyarok országából. Nyilvánvaló tehát az ezer év
nagy eseményeinek a Nagyasszony tiszteletével
való áldásos összefüggése.

De meg is nyilatkozott általában a közélet min-
den mozzanatában Mária tisztelete: a magyar nyelv
édes zenéje Máriának zengett, fényes templomok falai
visszhangozták Mária diéséretét, az oltáron Nagy-
asszonyunk képe, s tövében az imádkozó nemzet,
szt. olvasó díszítette a hősök kardjait, Mária képe
tündöklött arany és ezüst pénzeinken s lengett hadi
zászlóinkon.

Mikor a magyar felett vészes felhők tornyosul-
tak, mikor nagy inségben volt azon benső viszony-
nál fogva, melyben megtérésünk óta a b. Szűzhöz
álltunk, mindannyiszor megkönnyebbült Máriánál a
magyar szív, valahányszor anyai lábaihoz borulva
pauaszos keservét ama régi énekben önthette ki:

*Boldogasszony Anyánk,
Régi nagy pátrónánk!
Nagy inségben levén
Igy szólít meg hazánk:
Magyarországról,
Romlott hazánkról,
Ne felejtezzél el,
Segény magyarokról!*

Meglehet, hogy a fölületesen gondolkozó előtt

csak föltevészerűnek tünik föl állításom, azonban az inductív bizonyítás útján a multban fönnállt okok következményeiből a mily észszerűleg következtethetünk a jövőre, ép úgy a múlt beigazolt egyes esetei általános conclusiók szülei. Inse most is van, nagyobb a veszély, gyengébb a hit, sok az ellenség, mikor még önfiaink is igát vetnek nyakunkra úgy, hogy hazánk Kanaánja nemsokára koldusok országa lesz. Oh miért kell ma is fájó lélekkel tekinteni vissza a dicső multra, melyről az egyházi lantos így regél:

*„Virágos kert vala híres Pannónia,
Mely kertet üntöze híven szűz Mária.
Katholikus hitnek, bő volt szép virága
Behomályosodott örvendetes napja.“*

Azért forduljunk szószólónkhoz, ki ha nem könyörög érettünk Fiánál, egy lábíg elveszünk. Ne legyünk hálátlanok, s lépjünk őseink nyomdokaiba s ha egyik kezünkben karddal védjük a hazát, a másikban keresztre font olvasót morzsoljunk; s ha fülünkkel halljuk a vezénylőszót, ajkunk dicséroeinek zengedezzen Máriának, nehogy elközelegjen az idő, mikor a síró gyermeknek hideg könnyekkel áztatott kemény morzsát nyújt csak az irgalom keze.

Már is zúg, dühöng, zeng fölöttünk a sátán által kiküldött ellenséges szellemi had s úttévesztő céllal világítja meg az emberek útjait a fellobbanó lidérc-láng; tevékenyen működnek egyházunk ellenségei, s iparkodnak porba rántani, s a mindennapiság közönséges mázával vonni be azt, ami előttünk szent és tiszteletre méltó. Mi pedig munkálkodjunk a szent ügyért, Mária szószólása hathatós a menyben; ő megtanítja a hozzáfolyamodókat arra, mikép nyerhetjük Isten áldását e hazára, e drága földre, melynek szent minden röge, hisz megszentelte azt ezer éves küzdelmünk. Nagyasszonyunk visszaveri a közöny, tévelygés, vallástalanság szellemét, s anyai szeretetével megérteti velünk mindazt, mit a hazáért tenni kell a tettek tág mezején.

Föl tehát, nemzetem, ott keresd az anyyi vész közepette anyyi századon keresztül dicsőségtény övezte alkotmányod s boldogságod alapját, hová azt első apostoli királyunk helyezte, Magyarország Nagyasszonyának törhetetlen tiszteletében, mely a magyar szívből soha ki ne haljon, hogy az ő anyai szívének áldása legyen mindig rajtunk!

Vass Albert.

Korunk szelleme s a közerkölcsösség.

Az idők megvesztegethetlen tanuja, a történelem, bizonyítja, hogy hazánk a természettudományok, ipar, kereskedés, elmés feltalálások terén mily óriási haladást tett. Irodalom, tudótársaságok, színház, banquet, ma aranykorát éli. A nap a mi udvari festőnk, a villám gondolatunk paripája, a gőz igavonónk. A vizen száraz lábbal járunk, a madarakkal versenyt repülünk, különben, mint Ikárusz. Füst nélküli puskaporrall lövünk. A nép olvasó-egyleteket alakít, politizál nyakra före.

Ezek mind oly vívmányai korunknak, melyek a hazát egyaránt nagygyá és dicsővé tevék. Mi büszkén vallhatjuk magunkat e haza gyermekeinek s e hon polgárainak. —

Azt is elmondhatjuk magunkról, hogy miveltek, fölvilágosultak vagyunk. De kérdem: elmondhatjuk e ezt a vallás-erkölcsösség szempontjából, mikor történelem és tapasztalat bizonyítja, hogy nemzetünk erkölcsileg, mint phisikailag napról-napra satnyul, süllyed. Valóban nem. Így tehát engedjék meg, hogy kétségbe vonhassam a nagyszert haladást, vagy csak látszólagosnak mondjam ki. —

Richter F. koráról mondotta: „Hiányzik benne a túlviláginak szelleme. A földön túli iránt való érzék és hit nem termi meg már gyümölcseit. Korunknak csak szenvedélyes vágyai vannak . . .“

Vessünk számot magunkkal. Vajjon nem illik-e e mondás reánk is?

Remélem, megértették, hogy miért vontam le értékét korunk haladottságának. Engedjék meg tovább rámutatnom azon okra is, mely ez állapotot előidézi. Azonban előre kijelentem, a dolog privát jellegűnek látszik, de b. Eötvös azt mondotta: „Az oktatásügy olyan thema, melyben az a b. től az öröküdvösségig mindenről lehet diskurálni.“ Térjünk tehát a tárgyra:

Házi nevelő-nevelőnőt hajdan fejedelmek, hercegek, grófok, bárók tartottak. Manapság példajokat követi a társadalom felső osztálya le élé a földesurig. Ez állásokat nem okl. tanítók vagy pappelöltek töltik be, mint hajdan az utóbbiak, hanem holmi kontárlódók, kik miut ilyenek az oktatás-nevelésügy magasos voltáról fogalommal sem bírnak s a divat szája ize szerint nevelnek és helyesen; mert korunk követelése: a tudomány, szép ruha, lovaglás, egy pár nyelvnek bírása, zongorázás, a divatos bajlángás-bókolás. Tiszta erkölcsös magaviselet, a keresztény vallás tökéletes telje szerint való joság szükségesek számába nem jönnek. Istent és az emberiséget szeretni nem célja a házi nevelésnek. Udvariasságuk hasonló a csinált virághoz. Élő virágnak kellene lennie, mely a tiszta keresztény érzület talajába gyökerezék. Ez kinyitná a társasági illemet. E kettő együtt adná a keresztény ildomot, melyet oly egyén gyakorolhat, kinek külső magaviselete egybehangzik benső érzületével. Ez illemlre célzott Sz. Pál is, mikor ezeket mondá a keresztény községek egyikének: „Atyám fiai! a mi igaz, ami tisztességes, ami igazságos, a mi szent, ami szeretetreméltó, ami jó birt szerez, ami az erényhez és dicséretes fegyelemhez tartozik, azokról gondolkodjatok:“ minek rövid értelme: úgy viseljétek magatokat, a mint vallásos meggyőződésű emberekhez illik. Az ilyen illemltant kívánóm, hogy szükséges tényezője legyen a házi nevelésnek is. (Tisztelet a kivételeknek. De mit várjunk azoktól, akik keresztet vetni, mások előtt

imádkozni s a szegények dicsértessék — féle kath. köszönését szegények. Miveltésüket, fővilágosultságukat keresztény kötelességeik elhanyagolásába, nem rudásába helyezik.

Vizsgálódásomat folytatva, a házi nevelők egész gárdája tárul fel lelki szemeim előtt, a kiktől korunk nem követel egyebet, mint a francia nyelvet, pipere munkákat, rajzot, zenét, hazai — esetleg a külföldi — szépirodalomból jártasságot s a divatosan finom társalgást. Finom modort erénnyel szerénységet tudományal, komolyságot szelidséggel, kedvességet pontossággal, testi ügyességet ildomos keresztényes miveltéssel párosítani nem képezhetik tudás és gyakorlati kivitel tárgyát. Pedig ezek nélkül képzelni sem lehet, hogy a növendékek keresztényiesen jó, értelmes, finom és kedves leányokká — anyákká váljanak. Itt kell megemlítenem a szobaleányokat, dajkákat, kiknek megválasztásánál alig tekint egyebet jelentünk, mint hogy szép külsejű legyen. Az erkölcsös leány megtanítja a gondjára bízott kis ártatlant keresztvetésre, imára. Sokat beszél Máriáról. De a modisz, ledértől nem bali egyebet káromkodásnál, szemtelen kifejezéseknél, miket a kis gyermekek utánzó hajlamainál togya magukévá tesznek addig, míg keresztet sem képesek vetni. Ime, a felső osztály kis gyermekeinek neveltetése.

Joggal esodálkozhatunk-e az alsó osztályon? Hisz a felsők szokásai lassan-lassan átzivárognak a legutolsó kunyhóig.

Kivételükben látunk különbséget, de eredményeik meg egyezők. A falusi szülőnek, mikor gyermeke születik, zugalódik, nem tekinti azt Isten ajándékának, hanem nyomorúságnak. E peretől kezdve alig lehet egyebet hallani panaszánál úton útfélen. Milyen hamisak, rakoncátlanok, helytelenek, sopánkodók — mondják a szülők. A sokféle nyomorúságtól elnyomott házasfelek több ideje perpatvar, egyenletlenség között telik el. Ez alkalommal a sok káromkodás, — sértető kifejezéseknél egyebet nem hall. Látja olykor olykor a gyermek, hogy szülői verekednek. Anyja a szomszédban hál. Az apa leiszsa magát. Ételben, italban, rubázatban iszonyu rendtelenség van. A családban napokint senki sem imádkozik. Es ha van idő, mikor a család ege ideig óráig kitisztul, térdei közé szorítja kis gyermeket az apa s ekkép oktatja: „Üssed anyádat, szívjad e pipát“ s ha káromkodik a kicsiny, jóízűt nevetnek azon. A melyik pedig valami szemérmetlen kádenciát produkál, az aztán gyermek: gyöngy, — aranyért nem adná. Szerintük 1—10 éves gyermeket fegyelmeznü nem lehet. Várni kell míg megöő és akkor önmagától felhagy a rosszal. Ha ez elvet haragjában az anya átbágya, megismétlnéki az atya és megfordítva. — Így aztán nem tart a gyermek fokozottan nagyobb nagyobb esinyeket is elkövetni, mert tudja, hogy szülői egyikében pártfogót nyer. A gyermek előtt tett és szóban titok, leleplezés nincs. Farsang dubajtáncról egy sem hiányzik, hol erkölcstelenségnél egyebet nem lát, nem hall. Iskolás korában már annyira meg van romolva, hogy a jóra való értelmekeket unalmasan hallgatja, érdeklődése az iránt nincs. A tanító se nyuljon komolyabb tegyelmezési módhoz, ba a Kukutyi bakter uram fiát illeti is, mert darázs fészkebe nyul. A serdtűtöbb korban szabadon élhet azzal, a mit kedve s a rossz társaság nyujt. Szülő tanító nem tud rendelkezni neki. Így aztán az alkony beálltával elállják az utcákat, futkosnak egyik család ablakáról

a másikra. Fölkeresik a leány fonókat, mulatnak a koresmában pálioka mellett. Haza menet utjából álljon ki az ember és otthon ne szőljon a szülő, mert megadja az árát. Alig 16 éves, már adja a legényt. Így megy teljesedésbe Sirák fia megjegyzése: „Ne adj gyermekednek hatalmat ifjúságában, hanem hajsd meg a nyakát és egyengesd oldalait, míg gyermek, utalán megátalkodvan, ne higgyen neked, mi lelkednek fájdalomra legyen.“ Ez az alsó osztály házi nevelése. Ugy amannak, mint ez utóbbinak természetes eredménye a valláserkölcstesség elhanyagolása. A valláserkölcstelenség ha később is, de megtermi a társadalmi betegségek különböző nemeit. —

Kérdem most: kik okai ez erköcsi romlottságnak, nem a szülők? Igen a szülők. A felső osztály rosszul neveltet, az alsó rosszul nevel. Alkalmazható a költő mondása: „Csak sást nemzenek a sasok,“ mert ily áramlattal szemben az iskola mai szervezete mellett semmit sem lehet. —

Önkénytelenül jön a gondolat: szegény hazánk, mit rejt a jövő számokra!?

Lelkünk veszve van, porhüvelybe pusztul, a mi nagyon természetes, hisz az erkölcstelenség eszköze a test, mely a elki erővel mindig egyenes arányban áll. „Erős testben lakik erős lélek.“

Ezen hazinevelési rendszereknek utókövetkezménye indítottak arra, hogy kétségbe vontam hazánk nagyszerű haladását. Elmondottam ezeket azért, hogy tudja meg az iskola négy rideg falán kívül más is. Ezeréves diésö multuuk alapja és talpköve a vallás vála, mely eltette, fejlesztette Magyarországot, illik-e bátat fordítanunk ma Isten ezen sok kegyelméért? Szabad e nekünk elhallgatnunk e bajokát, kiknek jelszavunk a vallás szellemétől áthatott oktatás-nevelés? Nem, nem szabad.

Kérem tehát az illetékes batóságokat: méltóztassanak a következő javítási módokat tekintetbe venni:

1. Szabadítsanak fel az anyagi gondoktól, hogy figyelmünk ne forgácsolódjék szét a megélhetés miatt.

2. A tanítókodásou és a kántorságon kívül ne terheltesünk még szolgálai munkákkal is, mert ezek egyrészt időnket rövidítik, más részről elhivatásból vállalt tanítói munkákkal össze nem egyeztethető.

3. Szaporitassék a tanítók száma, hogy kevesbedjék a mostani 120—130 gyermekből álló szám egy tanítónak, állapitassék meg legalább 60 ba.

E három pont eredménye az lenne, hogy a tanítót nem nézné le még egy jobb módú falusi szülő is, ki sokkal jobb anyagi körülmények között van, hanem tekintélye lenne előtte s lenne tanácsának hatása is. Kevesebb szülő és gyermekkel több eredményt mutatlatna fel a jóból. Ugyanis: a tanító az iskolában hamar megismerné a gyermeket és ebből világos képet nyer a gyermek otthoni neveltetéséről. A tapasztalt ferdeségeket kiirtani igyekeznék azzal, hogy egyszer egyiket, máskor a másit kísérné haza s megmondogatná a szülőknek, miket kell szem előtt tartaniok, hogy gyermekeik jó emberekké váljanak és hogy az iskolának erköcsi haszna is legyen.

Időnk lévén, gyakorlatnok magunkat s megjegyzéseket irnánk a privát nevelésre vonatkozólag. Erveke igyekeznénk bizonyítani azt, hogy a közös iskolának mily áldásos eredményei vannak a privátházineveléssel szemben még akkor is, ha szakavatott egyén a házi nevelő.

Már elsoroit elveim alapján oly gyermekek kerülnének ki az iskolából, kiket erkölcsi törvények is köteleznének társadalmi feladatuknak későbbi teljesítésében és ez a világtörvényeknek pontosabb teljesítését vonná maga után.

Csakis oly módzatok alapján vélem a közerkölesőség megjavulását, s innen merem követelni, hogy ez esetben nem kellene anyyi törvényt hozni a közerkölesőség óvására, melyek írott malasztok, s tehetetlenek. Ezt bizonyítja a híres német bölcsész is: „Emelje a bíró ítélőszékét koponyahalomra, írja halálos ítéleteit embervérrel alá, félemlítleni fog, de javítani soha.“

De nem kellene anyyi rémséges hírt olvasnunk a külföldi ügyilkossági esetekről, melyektől a lapok hemzsegek. Nem kellene a bíróság létszámát folytonosan szaporítani a nép nyomorúságának gyarapítására. Nem kellene nap-nap után a fogházakat bővíteni, szaporítván a pótdátot. Végül nem kellene feledni, mit Pintarch mondott: „Inkább megállhat a világ nap nélkül, mint az állam vallás nélkül.“

Kajcsa József

Ott van az Isten, a hol szeretet lakozik.

Tolsztoj elbeszélése.

(Folytatás.)

Stepanics nem szólt, megitta a théát, a pobarat letette; Avdejevics azonban megint felállította és töltött bele.

„Igyál az egészségemre. Azt hiszem, hogy a mi Urunk mikor a földön élt, senkit sem vetett meg és főképen az egyszerű emberekkel társalkodott. Legszívesebben hozzánt hasonlókól választotta tanítványait, munkásokból, olyanokból mint mi vagyunk. A ki magát felmagasztalja, mondá ő, meg, aláztatik, a ki pedig magát megalazza, az felmagasztaltatik.“ Ti engem Uratoknak hívtok, én pedig lábatokat meg fogom mosni. Boldogok a szegények, az alázatosak, a jószívűek.“

Stepanics nem gondolt pobarára, öreg lágyszívű ember volt. Ült, oda hallgatott, arcán folytak a könnyek.

„Igyál még“, szól Avdejevics, de Stepanics keresztet vetett, megköszönte, pobarát félretolta és felállt.

„Köszönöm Avdejevics Márton, jót tettél velem, testemet lelkemmel együtt kielégített.“

„Máskor is fordulj be hozzám, Stepanics!“

Stepanics eltávozott. Márton kitöltötte a maradék théát, megitta, az edényt tölre rakta és hozzáfogott egy elvált cipő megtoldozásához. Munka közben kinézett az ablakon, várta Krisztust, mindig rá, igéire és tetteire gondolt.

Két katona ment el, egyik komisz bakkancsban, a másik extrában; aztán fényesen kitisztított félcipőben a szomszédház gazdája haladt, kit egy kosarat vivő pék követett. Majd egy falusi asszony következett gyapjú barisnyában és bocskorban. Ez megállt az ablak mellett Avdejevics felpillantott; idegen asszony volt silány öltözékben, karján gyermekkel; az asszony háttal a szél ellenében a fal mellé állt, gyermekét bepólyálta — de nem igen volt hozzá rubája. Az asszony öltözete nyárias és rossz volt. Avdejevics hallotta az ablakon

át a gyermek sirását; az asszony csittította, de mégsem akart lecsendesedni. Avdejevics az ajtóhoz ment és a lépcsőtől kikiáltott:

„Jó asszony, halld csak!“

Az asszony körülbézett.

„Miért állsz kis gyerekkel a hidegben? Jer szobámba, a melegben majd jobban bepólyálsz. Itt — erre fel!“

Az asszony csodálkozva tekintett rá — előkötös, szemüveges öreg ember hívta magához. Az asszony a szobába követte, az öreg az ágyhoz vezette.

„Ülj le ide, jó asszony, közelebb a kemencéhez; melegedjél és csitítsd el gyermeked.“

„Nincs tej a mellemben, tegnap óta mitsem ettem,“ mondá az asszony, gyermekét mindamellett keblére tette.

Avdejevics csóvalta a fejét, az asztalhoz ment, kényerelt és egy tányért vett elő, kinyitotta a kemence ajtót, a tányérba levest öntött és a kásás fazekat is kivette; minthogy a kása még főtelen volt, csak a levest tette az asztalra. A fogásról meg levett egy kendőt és kiterítette.

„Ülj le és egyél, jó asszony“, szól Avdejevics. Azalatt a gyermeket majd fogom én. Nekem is voltak gyermekeim, tudom, hogy kell velők bánni.“

Az asszony keresztet vetett, az asztalhoz ült és enni kezdett. Avdejevics a gyermekhez ment. A gyermek csámcsogott, csámcsogott, de rosszul, mert nem voltak fogai, így nem szűnt meg sirni. Ekkor Avdejevicsnak észbe jutott, hogy a gyermeket ujjával csillapítsa le; egyik ujját egyenesen a gyermek szájához vitte, aztán megint eltávolította; de nem dugta be szájába, mert a szuroktól egészen fekete volt. A gyermek nézte Avdejevics ujját, lecsendesedett, sőt nevetni kezdett. Avdejevics enuek örvendett. Eközben az asszony evett, majd elbeszélte, hogy ki ő és hová jött.

Egy katonának vagyok a felesége, beszélé az asszony; uramat nyolc hónappal ezelőtt messze elvitték innen, azóta nem hallottam róla. Azalatt betegedtem le, mialatt mint szakácsnő szolgáltam. A gyermekkel nem akartak megtartani. Már három hónap óta tengődöm hely nélkül, mindenemet el kellett adnem. Dajkának szeretnék beállni, de nem fogadnak be, azt mondják, hogy sovány vagyok. Épen egy kereskedő feleségénél voltam, kinél egy falunkbeli asszony szolgál; megígérték, hogy befogadnak, azt gondoltam, azonnal ott maradhatok, de az asszony azt parancsolta, hogy a jövő héten menjek el, de oly messze lakom, egészen lesóványodtam, a gyermek is elvéznult. Hála Istennek a háziasszonyom részvétel viseltetik irántam, Krisztus nevében tart szállásban, különben nem tudnám, hogyan éljek.“

Avdejevics sóhajtott és szólt:

„Neked meleg ruhád sincs?“

„Hogy legyen meleg ruhám? Tegnap utolsó kendőmet is zálogba kellett adnom húsz krajcárért.“

Az asszony az ágyhoz ment és felvette gyermekét. Avdejevics felkelt és a falról levett egy ujjast.

„Nesze,“ szól Avdejevics. „Már el van ugyan nyűve, de még alkalmas a pólyálásra.“

Az asszony a ruhadarabra és az öregre tekintett, vette az ujjast és sirt. Avdejevics lehajolt a padlóra, az ágy alól előhúzta a ládát, keresgélte benne, aztán megint leült az asszony mellé.

„Jézus oltalmazzon téged,“ szól az asszony. Ő kiültött

valóban ablakodhoz, bátyám. Nélküled gyermekem megfagyott volna. Mikor elindultam, még meleg volt, most már megérkezett a hideg. Ó, az Úr serkentett, hogy ablakodon kinézz és rajtam nyomorulton szánakozzál.“

Avdejevics nevetve viszonáz:

„Ó ösztökélt rá, jó asszony. Nem azért nézek az ablakon ki, hogy a jó Isten napját lopjam.“

Márton elbeszélte álmát a katona feleségének is: hogyan ballotta a hangot, mikor az Úr megígérte, hogy még ma meglátogatja.

„Az meglebet“ toldá hozzá az asszony, majd felállt, fogta az ujjast, a gyermeket belécsavarta, közben szakadatlanul hálálkodott.

„Fogadd Jézus nevében,“ szolt Avdejevics és egy büszkrajcárost adott az asszonynak, hogy váltsa ki kendőjét.

Az asszony keresztet vetett, Avdejevics szintén és kikiértet az asszonyt.

Mikor az asszony elment, megette levesét, és az asztal letakarítván megint munkához fogott. Munka közben mindig az ablakra gondolt. Mikor alkonyodni kezdett, kinézett, hogy vajjon ki megy el az utcán. Ismerősök és idegenek haladtak elé, nem lehetett semmi különöst észrevenni. Ekkor épen ablaka előtt öreg kofaasszony állt meg. Almás kosarát vitt magával; csak kevés gyümölcse volt, majdnem az egészet eladta: vállán zsák lógott tele forgácssal — valószínűleg valamely építkezésnél szedte, most pedig haza felé tartott. De a zsák nagyon nyomhatta vállát, át akarta tenni a másik vállára, ezért leengedte a köveztet; az almás kosarat is letette és a forgácsot zsákjában összerázta. Ez alatt egy szétépett sapkájú inas rohant oda, a kosárból kiragadott egy almát és el akart osonni. Az anyóka észrevette, megfordult és galléron csipte. Az inas lebaljolt, meg akart ugrani, de az asszony jobban megragatta, és lehúzáván sapkáját tépni kezdte a haját. Az inas ordított, az asszony szitkozódott.

Avdejevicsnak nem volt ideje, hogy árját beszúrja, egyszerűen a padlóra dobtá, botorkálva ugrott ki az ajtón úgy, hogy személtve leest. Mikor az utcára ért, a kofa a fiút épen a kotyánál ragadta meg, közben dúlt fult és el akarta vinni a rendőrségre. Az inas teljes erejéből vergődött, hogy megszabaduljon.

„Nem vettem el semmit,“ sirt keservesen. Miért üt? Engedjen el!“

Avdejevics megkísérté, hogy szétválaszsa, az inast kezénél fogva megragadta és így szolt:

Hagyja el, nénikém, bocsásson meg neki Krisztusért.“

Úgy megoosátok neki, hogy kék és fekete lesz bele. A rendőrséghez kell jönnie a sihedernek.“

Avdejevics kérelte:

„Hagyja elszaladni, nénikém, jövőre nem fogja ismételni kópéságát. Engedje szabadon, Jézusért.“

Az anyóka elengedte, a gyerek odább akart állani, de Avdejevics viszatartotta:

„Kérj bocsánatot a nénitől és ezután ne tégy ilyesmit. Láttam, mikor az almát elvetted.“

A legényke sirt és bocsánatot kért.

„Így már jól van, nesze egy alma!“

Avdejevics a kosárból egy almát vett és adta a fiúnak. „Megfizetem“ szolt egyúttal.

„Elrontod ezeket a semmirekellőket,“ kiáltott az öreg

asszony. „Úgy kell megjutalmazni, hogy egy hétig ne tudjon ülni bele.“

„Jaj, nénikém, nénikém, úgy történék, ha mindenben a mi akaratunk érvényesülne. De Isten akaratja szerint nem úgy megy. Mi lenne velünk a mi bűneink miatt, ha ezt egy almáért megveszszőznék.“

És Avdejevics elbeszélte az asszonynak a példabeszédet, hogy egy gazda a szolgájának elengedé egész adósságát, a szolgát elment és kezdte fojtogatni a szolgatársát azért, a mivel neki tartozik vala.

Az anyóka hallgatta, az inas odaügyelt.

„Isten parancsolta, hogy bocsásson meg“ mondá Avdejevics, „különbömi sem nyerhetünk bocsánatot. Mindenkinél meg kell engednünk, leginkább pedig az oktalanosoknak.“

Az anyóka bólintott és sóhajtott:

„Igen, igen, de oly rakoncátlanok.“

„Nekünk, időseknek oktatunk kell őket.“

„Éu is azt tartom. Nekem magamnak is hét gyermekem volt — de csak egy lányom maradt.“

Az asszony elbeszélte, hol és hogyan él a leánya hány unokája van.

„Ha már többé nincs is erőm, mégis folyvást fáradozom. Seuki sem oly kedves hozzám, mint unokáim. Különösen Akszjutka nem válik el tőlem. Nagyanyó, kedves nagyanyó...“ Az öreg egészen ellágyult. „Csak gyerekség volt az egész ezzel a fickóval. Isten vele.“

Ezzel zsákját vállára vette. A gyerek melléje ugrott és szolt:

„Hadd vigyem én a kosarat, nénikém, ugyanazon úton kell mennünk.“

Most egymás mellett baladtak az utcán. Az anyóka elfeledte követelni a pénzt az almáért. Avdejevics utánuk nézve ballotta, a mint együtt beszélgetnek.

Mikor eltavoztak, Avdejevics visszatért, személtve a lépcsőn eltörtlenül találta, fogta az árat és megint munkájához ült. Dolgozott egy keveset, de a szűrkület már jó beköszöntött volt. A lámpagyújtogató megjelent, a lámpát meggyújtotta. Világosságra van szükség, gondolta Avdejevics, lámpáját tehát elkészítette, felfüggesztette és megint dolgozott. Egy csizmát készített el, minden oldalról megvizsgálván látta, hogy hibátlan. Szerszámait összerakta, sepet, lámpáját az asztalra tette és elővette a könyvpolerót az evangéliumot. Oda akart nyitani, a hova tegnap egy borszeletet helyezett volt, de a könyv más helyen nyílt fel. Mikor a szent könyv felülte előtte állt, tegnap álma gondolt. Hirtelen úgy tűnt fel, mintha háta mögött lépések zaját hallaná. Körül nézve látja: emberek állanak a sötét szögletben, de nem tudja megismerni. Egy hang fölébe suttozta:

Márton! Márton! Nem ismertél meg engem?

Kit? kérdé Avdejevics.

Engemet, szolt a hang. Én vagyok.

A homályos szögletből Stepanics lépett elő, mosolygott és felhő módjára szétoszolt.

Én vagyok ez is, hallatszott a hang, a sötét szögletből pedig az asszony lepott elő gyermekével — az asszony mosolygott, mosolygott a gyermek is, azzal eltűntek.

En vagyok ez is, szolt a hang és az anyóka közeledett a fiúval — az inas az almát tartotta, mindenketten mosolyogtak és eltűntek.

Ardejevics lelkében vidámság derengett, keresztet vetett ma gára és olvasta az evangéliomot, a hol fel volt nyitva Felül a lap szélén Máthé 25. szakasza állott: „Mert ébentem és ennem adtatok; szomjuboxtam és innom adtatok; jövevény voltam és befogadtatok engem.“ Alul a könyv szélén még ezt olvasta: „Bizony mondom nektek, a mit egynek ezen legkisebb atyámfiai közül cselekedtetek, nekem cselekedtetek.“ Ardejevics átlátta, hogy álma nem csalta meg, hogy ezen a napon nála volt az Üdvözítő és ő fogadta az Urat.

Ford. M.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

A polgári házasságkötés, bejelentés és anyakönyvezés tárgyában hozott elvi jelentőségű határozatok.*)

(Folytatás.)

26. A természetes gyermek utóházasság folytán mely esetben nem törvényesíthető.

Kiadott a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1896. évi 2230. sz. a. kelt rendeletével.

Múlt évi november hó 26-án 2962. sz. alatt kelt felterjesztése mellől a bemutatott iratokat további szíves utézkedés végett azzal van szerencsém címnek megküldeni hogy az ev. ref. H. Zs. és A. J. szűtőktől 1893. évi július hó 9-én H. Szoboszlón, házasságon kívüli viszonyban született s az ottani ev. ret. anyakönyvi bivatálnál XI. köt. 126. lap, 302. folyó sz. a. anyakönyvelt „M.“ nevű törvénytelen leánygyermek születési tételénél a nemző szülőknek a házasságkötési állami anyakönyvvezetőhelyettes előtt 1895. évi november hó 6-án kötött házassága feljegyeztesse, megengedhetőnek nem találtam.

Mert nemző atya a H. Zs.-val nemzett gyermek nemzése idejében, a csak 1893. évi július 1-én H. Szoboszlón elhalt nejével, szül. E. S.-ával meg nem szűnt házasságban élvén, közte és a gyermek anyja közt a nemzés idejében oly bontó akadály forgott fenn, hogy egymással akkor törvényes házasságra nem léphettek volna. Ehhez képest, az ily viszonyból származó gyermek m. é. december hó 31-én 71588. sz. a. kelt körintézkedésem harmadik bekezdése értelmében, az eddigi jogelvek szerint a szülők utólagos házassága folytán nem törvényesíthető, s ezen célból a szülők utólagos házasságának ténye az ily gyermek anyakönyvébe be sem jegyezhető.

27. Egyházi anyakönyvi kivonatok bélyegilletékéről. A vallás és közokt. m. kir. minisztertől. 25.420. szám. Szíves tudomásvétel és az egyházi főhatósága alatt álló anyakönyvvezető lelkesedés útatisása végett van szerencsém a főtisztelendő Főhatósággal közölni az 1895. évi október hó 1-je után történt egyházi anyakönyvi bejegyzésekről kiadott kivonatok bélyegilletéke tárgyában kelt körrendeletemet. Budapest, 1896. évi május hó 19-én. Wlassics.

A vallás- és közokt. m. kir. minisztertől. 25.420. szám. Körrendelet az 1895. október hó 1-je után történt egyházi anyakönyvi bejegyzésekről kiadott kivonatok bélyegilletéke tárgyában. Az 1895. évi október hó 1-je után az egyházi (telekezt) anyakönyvekbe történt bejegyzésekről kiadott

bizonylatokra nézve a m. kir. pénzügyminiszter úr a f. é. január hó 4-én 91.488.94 szám alatt kelt, a folyó évi Rendeletek Tárában 44. szám alatt közzétett körrendeletben már kijelentette, hogy a mennyiben, az ily bizonylatok vagy kivonatok kizárólag vallási célokra állíttatnak ki, azokat az illetéki díjgyezék 22. tételének g) b) és i) pontjaiban foglalt határozmányok szellemében a feltételes bélyegmentesség illeti meg. Szükséges azonban, hogy e bizonylatokon az illetékszabályok 10. § a értelmében az ugyanazon szabályok 117. §-ának 3. pontjában kimondott következmények terhe alatt a kiállítás célja szembetűnően feljegyeztesse k. — Ha az 1895. évi október hó 1-je után történt egyházi anyakönyvezésekről a felek nem egyházi (telekezt) célra kívánnak kivonatot, vagy családi értesítőket, azok, mint közönséges bizonyítványok, az illetéki díjgyezék 6. ik tétele, illetőleg 21. tételének a) bb) pontja értelmében inveniunt 50 krajcáros bélyeg alá esnek.

Ellenben az 1895. évi október hó 1-je előtti bejegyzésekről csakis azokban az esetekben az anyakönyvekből vett kivonatok is az 1895. évi június hó 29-én 60.000 sz. alatt kelt m. kir. belügyminiszteri íratás (1895. évi Rendeletek Tára 71. sz. a.) 45 §-a értelmében a bélyegmentesség megilleti.

28. A m. kir. belügyminiszter 1896. február 12-én 13.658 sz. a. kelt rendeletben kimondotta, hogy „a polgári házassági kibírdetés alól való felmentés megadása semminemű bár magában véve nemes célú, adománytól függővé nem tehető, s az vajjon a felek adakoznak-e valamely célra, vagy nem, a felmentés megadásának vagy megtagadásának kérdésére nézve legkisebb befolyással sem lehet.“ (Anyakönyvi közlemények 1896. évf. 10. szám.)

29. A m. kir. belügyminiszter 1896. január 28-án 4556. szám alatt kelt határozata: „Azon okirat, melyben a házassul felek az A. T. 57. § a értelmében kijelentik, hogy köztük házassági akadály nem forog fenn, szabályszerűnek tekintendő, akár kir. közjegyzői, akár hatósági hitelesítéssel van ellátva. Ilyen hatóság lehet a kir. bíróság, a közigazgatási hatóság, a községi előjáróság, vagy pedig az illetékes anyakönyvvezető. — Mintán pedig Ausztriában az anyakönyvvezetést általában az egyh. hatóság végzi, az illetékes lelkésznek hitelesítése a szóban forgó okiratot szabályszerűvé és elfogadhatóvá teszi.

A szászrégeni róm. kath. plebánia rövid története.

— Adatok egyházmegyéink történetéhez —

Írta: *Tözsér László*.

A szászrégeni plebánia ép oly régi lehet, mint Szász-Régen városa maga.

Ismeretes ugyanis, mert neve is mutatja, hogy Szász-Régen egyike azon gazdag szász telepítvényeknek, melyek II. Géza és utódai alatt 1141 — 1235 között Erdélyben a bevándorló flamandok vagy szerintünk szászok betelepítése által keletkeztek.

Ha figyelembe vesszük, hogy a XII. században a német néptörzsek már mind keresztények voltak, kétségtelenül állíthatjuk, hogy a mi szászaink is Erdélybe mint erős keresztények jöttek be; sőt ha meggondoljuk, hogy a mai

* L. Közm. 28. sz.

erdélyi szászok flamandok neve alatt régi hazájukból Flan-
driából egyes csoportokban családostól, gyermekestől s min-
denestől fogva vándoroltak ki, biztosan feltehetjük, hogy ve-
lük együtt vándoroltak papjaik is, mert a jó pásztor nem
hagyja nyáját. Ezt abból is következtethetjük, hogy mihelyt
itt Erdélyben letelepedtek, egyháziilag is azonnal szervez-
kedtek s elég erőseknek érezték magukat mindjárt egyházi
függetlenségre is törekedni. Hogy több példát ne említsék
fel, a szebeni szászokra hivatkozom, kik 1142. körül tele-
pedtek be s már 1189. körül önálló prépostságot vívtak ki
magok számára III. Béla királytól, melyet Gregorius de
crescentio bíbornok pápai követ közvetítése folytán 1191.
dec. 20-án Celesztin pápa megerősített.¹⁾

Hogy Szász-Régent nem az első csoportokban 1142.
körül bevándorolt szászok alapították, s történelmileg bi-
zonyos; mert azok más 7 székbe telepedtek meg, ugymint
Szeben, Ujgyház, Szászváros, Köhalom, Szerdahely, Se-
gesvár, Szászeses székbe.²⁾ Ezek képezték kezdetben az
igazi szász telepeket, csak ezek nyertek eredetileg kivált-
ságokat és privilegiumokat, csak ezek nyertek kezdetben
egyházi függetlenséget előbb az esztergomi érsek majd az ap.
szentszék majd a szebeni prépostság jurisdictionja, főhatósága
alatt.³⁾ A későbbi bevándorlások által keletkezett szász
telepek, mint Medgyes, Beszterce, Szász-Régen stb. eleinte
nem bírtak hasonló egyházi kiváltsággal s részint az erdélyi
püspök, részint a milkói püspök joghatósága alá voltak ren-
delve.⁴⁾

Szász-Régen városa tehát a XIII. században alapított
a betelepülő szászok által s így plebániája is ez időben
keletkezett, mert az eddigiekből következtetve a szász-
regeni telepítvényes szászok is lakóházaikkal egyszerre emeltek
maguknak templomot s alapították papjuk számára plebániát.
S valamint új telepeik anyagi mint szellemi tekintetben im-
ponált a körülfekvő kisebb-nagyobb szász telepítvények fö-
lött; úgy plebániájuk is csakhamar dominálni kezdett ama-
zeké felett, mert nemsokára decanatusára emelkedett s
egyeike lett a 14 szász decanatusnak.⁵⁾

A plebánia történetéről e korszakba okmányok nem
létében még csak annyit tudunk, hogy 1532-ben Christianus
nevű parochusa vala, ki a Registr. Decim szerint tekintélyes
decima-adót szolgáltatott az apostoli Szentszéknek — tehát
akkor virágzó plebánia lehetett.⁶⁾

A plebánia a reformáció korában megszűnt, mert a
régényi szászok is mint a szebeniek és brassóiak Luther hi-
téré állottak át, miután erre a szebeni atyafiak által felszó-
lítottak,⁷⁾ s az 1544-ben tartott egyetemes szász gyűlés
által is köteleztettek.⁸⁾

Ezután 2 századon keresztül e plebánia helyén is a lu-
theraniszmus hatalmaskodott s uralkodott hanem is oly kegyet-
lenséggel és üldözéssel a megmaradt katolikusok iránt, mint
szebeni és brassói hitsorsosaik; legalább ily üldözésnek sem
emlék, sem nyoma nem maradt fenn.

1) Szilágyi: Erdélyország története I. köt. 30 lap. 2) Kuliffay: Erdély története, 1876. 34. és 42. lap. — 3) Szilágyi: id. m. I. köt. 28—29 lap. Fehér: Codex diplom. Tom. II. pag. 16; Kolosy Schem. pag. 46. — 4) Kator: Historia Regni Hung. Tom. V. p. 135. 142; Schem. mat. 47 pag.; Szilágyi: id. m. 30. lap. 32. — 5) Kolosy: Schematismus pro a. 1882. pag. 149. A 14. decanatus ezek; 1. Cibin. 2. Böreens. 3. Kozdens. (Köhalom). 4. Bistricens. 5. Sebus (Szászeses). 6. Medgyes. 7. Teke. 8. Sz. Régen. — 6) Theiner: Vetera Monumenta hist Hung. J. illustr. Tom. I. pag. 559. — 7) Kolosy: Schematismus. pro a. 1882. pag. 50. — 8) Szilágyi: id. műve I. köt. 370. lap.

Hogy e pár században sem pusztult ki egészen Szász
Régemben a katolicizmus, mutatja azon jelenség, hogy midőn
a 18. század kezdetén a jelenleg filialis Abafája szomszéd
községben lakó kövesdi Huszár báró udvarába és Abafája
számára papot kért, ez oly feltétel alatt adatott meg, hogy
bár a báró udvarában lakjék s ellátást és ruházatot is onnan
kapjon, de a szászregeni kivek lelki ügyét is gondozza.⁹⁾
A papnak ételle (ellátása,) itala a báró asztalánál úriás ruhá-
zata elegans volt kétségekivül, de fizetése vajmi kevés lehe-
tett; mert az abafáji egyház javait a báró család által épít-
tett templommal együtt a kalvinisták kerítették birtokukba s
tarták elfoglal a mindaddig, míg 1752-ben gróf Haller János
gubernator, nagykászoni br. Bornemissza Ignác Tordamegye
főispánja, kövesdi br. Huszár József, br. Bornemissza Pál, a
katolikusussá lett Matskási Krisztina és kövesdi br. Huszár
Sándor a katolikusoknak velük vissza nem adtak. A javad-
alom visszakapásával¹⁰⁾ az udvari pap parochusi jelleget is
nyert, de továbbra is inkább az udvar papja maradt, részint
mert ott lakott, részint mert a parochia javadalmát is az
udvar tekintélye szerezte vissza, részint mert jövedelme nagy
részét a br. Huszár udvar decimája, Br. Bornemissza Ignác
és Matskási Krisztina decima negyede képezte.¹¹⁾

A szászregényi híveknek azonban, úgy látszik, nem
tetszett, hogy városi létükre az abafáji pap alatt legyen-
nek s többször kérték a püspököket, hogy vagy adjon nekik
önálló papot, vagy az abafáji papot rendelje át lakásra Szász-
Régembe. A püspök előbbi kéréseket azért nem teljesítette,
mert vékony volt a dotáció; utóbbi meg azért nem, mert az aba-
fájiakat s főképp a fennevezett főúri családokat nem akarta
megsérteni, kik az abafáji egyház visszaállítását s vagy jöve-
vői valának. A püspök tehát a sz. régényiek kérésére csak annyit
rendelt el, hogy a pap Abafáján lakjék továbbra is, de min-
den harmadik vasárnap ránduljon át Szász-Régembe misét
mondani, s hogy a szászregényieknek is eleget tegyen, az
abafáji papot „parochus Szászregenis” címen nevezi, ki
csak a jövedelem csekélyége miatt lakik Abafáján.¹²⁾

A szászregényiek semmiképen nem tudtak belenyugodni
a helyzetbe s addig dolgoztak és kérelmeztek, míg 1763-ban
az abafáji pap Szász-Régembe tette át lakását.¹³⁾ Ekkor
nagy lett a szászregényiek öröme: építeni kezdték a mostani
elegans templomot, de elfelejtették, hogy nincs annyi pénzük.
Az építész ör. Bornemissza Ignác buzgó felügyelete és gondos
intézése alatt folyt, de oly lassan, hogy 1771-ben a szentély
és a templomhajó csak egy bizonyos magasságra valának felépít-
ve*) a mint ez kitűnik az akkori maroskerületi főesperes Béla
József úr jelentéséből, melyet a püspöki hivatalhoz 1771-ben
terjesztett fel.¹⁴⁾ Az építkezés folytatására és befejezésére
szükségeltetett még kerek 6000 frt. — A régényi hívek
azonban nem estek kétségbe; kérelmeztek a püspöknél,
folyamodtak az akkor uralkodó Mária Terézia császárkirály-
néhoz, gyűjtögettek egyes jövevőknel és egyúttal köztől a
legfényesebb eredményre. A kegyesszivű felséges királyné
Mária Terézia, kinek az erdélyi egyházmegye autonómikus
alappai adományozásában, a parochiák helyreállításában

9) Kolosy: Schematismus pro a. 1882. pag. 149. — 10) Püsp. levélt. sub no. 469—179. — 11) Schematismus. nor. 1882. pag. 149 — 12) Protocolli visit. a. 1762. pag. 56. — 13) Püsp. levélt. sub no 181—1764. — 14) Relatio Josephi Béla Archidiaconae Maros a püsp. levéltárban 187—1771. és 226—1771. sz. alatt.

*) Ez nem levéltári adó, hanem az én szívbéli kívánságom.

s templomaik építésében sokat köszönhetnek, a régenieknek is segítségére sietett s 1772 febr. 10-én kelt rendeletében a templomépítés folytatására 3000 frtot, felszerelésére s a papi lakás építésére 860 frtot engedélyezett a vallásalaphól¹⁵⁾. Úgy látszik, hogy e többlet ügy kéregették és gyűjtötték össze, mert a templom építése már 1780-ban be vala fejezve¹⁶⁾. A kegyes adakozóknak neveit sehol sem találom feljegyvezve, mert az akkori okmányokat a későbbi idők viszontagságai megsemmisítették; de bőkezűségüket mutatja a templom eleganciája s hálálja két pap naponkénti áldozatja, őrizi a nagyrészen intelligens hívek hálás emlékezetét¹⁷⁾.

A szászrégeni katolikusok birtak tehát templommal, saját pappal, annak számára úgy Abafáján, mint helyben szép papi javadalommal, papi lakással, de azért a gazdag szászokkal valamint számra, úgy tekintélyre sem érthettek föl. Velők ugyan versenyeztek, mert a magyar elemet a katolikusok képviselőik a szászokkal és oláhokkal szemben magyar vallásuk a kevés számú reformátusokat nem tekintve, csak nekik volt, számra névze is később a bevándorló katolikus vallású családok, magyar hivatalnokok, iparosok és székely munkások és napszámosok által szaporodtak, de társadalmilag s a hivatalokban a szászok uralkodtak s így van ez most is. A szász pap a gazdagabb, a szász pap a tekintélyesebb, a szász pap az elsőbb ügy a reprezentálásoknál mint a társadalomban. Nem is csoda, mert régeni felfogás szerint itt minden a szászoké: föld, szőlő, város, hivatal, pénz, vallás, iskola, ipar, szebb házak s minden. Itt az a felfogás, hogy német nyelv nélkül nem lehet megélni — pedig minden valamire való szász tud magyarul, de azért szászul beszél családjában, az utcán, sétatérén, boltokban, mulatóhelyekben s mindenütt. Szász nemzetisége annyira összeforrott a tudarában lutheranus vallásával, hogy a ki luth. vallását elhagyá, a szász nemzetiségét tagadná meg. Azért gyermekét szász iskolába járatta, maga a szász luth. templomba jár. Ezért a református könnyebben lesz katolikkussá, mert magyarnak marad; de a szász nem, mert vallásával nemzetiségét is látszanék megtagadni. Vajha ne így lenne: bár már egyszer megszűnnek e hibás közvélemény, e téves felfogás! Hisz Lutter előtt is megtudták őrizni szász nemzetiségüket, pedig katolikusok voltak. Vajha viszatérnének Flomond ös. atyáik hitéhez: maradnának szászok, de lennének mint atyáink katolikusok s ennek erejével őszinte jó magyar honpolgárok. Egyiket megkérdező származásuk iránti kegyelet, másikat a katolicizmus igazsága utóbbit pedig a magyar vendégi szeretetnek tartozó hála és a szent bazaszeret.

Ekkor a szászrégeni róm. kath. plebánia is vissza nyerné régi fényét, hajdani nagyságát és tekintélyét s a mostani szerény alesperesi plebánia újra a régi gazdag decanatuság lesz.

Faxit Deus

¹⁵⁾ Püsp. levélt. sub nr. 81-1772. — ¹⁶⁾ Schem. a. 1882 149. lap. — ¹⁷⁾ Saját jelenlegi kápláni tapasztalatom.

IRODALOM.

* **Isten Igéje** szent beszédekben. Szerkeszti: Dr. Halmas Ignác, padneveldei alkormányzó. A fűdő főgyházmegyei hatóság jóváhagyásával. XXI. évfolyam. 9. füzet Tartalom: Sz. István első apostoli magyar király ünnepére. A beszéd tárgya: Sz. Istvánnak vallásos és lazfafias tettei az ő mély hitének gyümölcsei. Sáfár József ipolysági káplántól. . . . . Pünkösöd után XIII. vasárnapra. (Homilia.) A beszéd tárgya: Hogyan viselkedtek a belpoklosok a) esodás meggyógyulások előtt, b) esodás meggyógyulásuk után. Dr. Anháupel György theol. tanártól. Pünkösöd után XIV. vasárnapra. A beszéd tárgya: A szegénység az Isten kezébe eszköz, hogy a) minket magához vonzon, b) irántai szeretetünk annál tisztább legyen V. R.-tól. Pünkösöd után XV. vasárnapra. A beszéd tárgya: A temetési szertartás a) imánkba ajánlja a lelket, b) és tiszteletreméltónak tünteti fel a testet. Szűz Mária születés napjára. A beszéd tárgya: Szűz Mária lelki és testi szépsége. Palkóvich Viktor gútai esperes plebánostól. Pünkösöd után XVI. vasárnapra. A beszéd tárgya: A vasárnap megszentelése. Dr. Kereszty Viktor theol. tanártól. Szűz Mária névnapjára. A beszéd tárgya: Maria nevének jelentése. Palkóvich Viktor gútai esperes-plebánostól. Pünkösöd után XVII. vasárnapra. A beszéd tárgya: Mit tesz Istent szeretni teljes szívből: Pethőtől Pünkösöd után XVIII. vasárnapra. A beszéd tárgya: A pap esodát mivel a szent misében és a szent gyónásban. Magdics Ignác drégelyplánki káplántól.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Személyzeti.** Bordeaux Arpád Brassóba tanárnak, P. Kory Otto marosvásárhelyi új házfőnök maroszentgyörgy lelkésznek, P. Bálint Agoston borszéki expos. lelkésznek nevezetett ki.

— **Püspök úr ó Nagyméltósága** saját pénztárából következő adományokat tette: A moldvai csángók és székelytelepek számára kiképzendő magyar missionáriusok javára 50 frt., a gyulafehérvári tűzoltó egyletnek 100 frt., a boicai kath. leányiskola céljára 161 frt 69 kr. Alsó-Fehér vármegye jelvényeinek és cimereinek a milleniumi ünnepélyen való bemutatási költségére 100 frt., a kolozsvári jótékony nőegylet sorsjátékára 10 frt., ezredéves országos kiállításra 50 frt., a szarvaskendi rkath. iskola építésére 400 frt., a nagyszebeni Orsolyáknak zárdájuk javítására 500 frt., az erdőcsinádi fiókhitközségnek harangozó lakás építésére 60 frt., a selyei tanító és iskolaház építésére 600 frt., a tövisi rk. templom oltára építésére 100 frt., Urmas fiókhitközség harangjaira 214 frt., boosi fiókhitközség harangja árába 138.63 frt., a csiksomlyói rkth. tantékepezdének énekkönyvek beszerzésére 34 frt 80 kr. a kassai vértanúk canonisatioja költségére 100; a gyulafehérvári új temetőben felállított kereszt költségére 60 frt.; a téri rk. iskola javítás többlet kiadására 69 frt 80 kr.; a gyermekó szárhegyi szt. Ferenczendi zárdá templom javítására 20 frt.; a katornai I-ső biztosító intézet céljára 50 frt.; a bécsi magyar iparos körnek 20 frt.; a diósgyőri gyártelep temploma építésére 10 frt.; az erdélyi püspöki papnevelő intézetnek 500 frt.; a pozsonyi oltáregyletnek 15 frt.; a nagyszebeni oltáregyletnek 10 frt.; azonkívül több iskolai célra 60 frt.; irodalmi célra circa 595 frt.; különböző humannus célra 150 frt.; szegények segélyezésére mintegy 415 frt.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Pál Antal.

Szerkesztőtársak: Bálinth György, Péter János dr., Vass Albert, Zlamál Agoston.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomtatóban Gyulafehérvár.